

Periodisk emneevaluering JUS1111, høsten 2020

1. Innledning

Denne periodiske emneevalueringen av JUS1111 bygger på en spørreundersøkelse blant studentene foretatt høsten 2020, etter at eksamen var gjennomført. Undersøkelsen er utformet i samarbeid med CELL. Som underlag for rapporten foreligger det et dokument med resultatene fra spørreundersøkelsen, et dokument med gjennomføringsfakta, samt utskrifter av resultater av obligatoriske øvelser. En lignende evaluering ble sist gjennomført høsten 2017. Innledningsvis er det grunn til å påpeke at en slik studentbasert evaluering ikke nødvendigvis tar høyde for de ressursmessige rammene for emnet og de ulike fagenes egenart.

Evalueringen er foretatt med utgangspunkt i situasjonen høsten 2020. Våren 2020 ble det innført enkelte endringer på JUS1111. Det ble innført arbeidskrav i form av to obligatoriske skriveøvelser, én i avtale- og kjøpsrett og én i erstatningsrett. Eksamen ble endret fra 6 timers skoleeksamen med karakter (A–F) til 4 timers skoleeksamen uten karakter (B/IB). Både undervisning, eksamen og det generelle læringsmiljøet har imidlertid vært preget av smitteverntiltak begrunnet i covid-19 pandemien. Blant annet har mye av undervisningen foregått digitalt, og eksamen ble endret til hjemmeeksamen. Evalueringen berører derfor både det alminnelige opplegget for emnet etter omleggingen og de tilpasningene som ble gjort som følge av smittesituasjonen. Spørreundersøkelsen var særlig rettet inn mot å evaluere ulike undervisningsformer og den metode- og ferdighetslæringen som er ment å finne sted i undervisningen i de materielle fagene, ettersom dette er grunnleggende viktig i starten av studiet.

JUS1111 består av fagene rettskilder til fots (1 stp.), avtale- og kjøpsrett (10 stp.) og erstatningsrett (9 stp.).

Totalt 244 studenter var registret på emnet, og 204 var påmeldt undervisning. Av totalt 208 eksamensmeldte bestod 180 studenter eksamen, 9 strøk og 18 møtte ikke. Blant de eksamensmøtte gir dette en strykprosent på 5 %. Spørreundersøkelsen har 73 respondenter.

2. Litteratur

Rettskilder til fots er et eget introduksjonsopplegg som gir en innføring i juridisk metode ved at studentene løser en praktisk oppgave med spørsmål innenfor kjøps- og erstatningsrett. Et viktig pedagogisk grep er at studentene skal løse spørsmålene ved å finne frem og benytte de relevante rettskildene skrittvis, og ikke bruke lærebøkene før mot slutten. Det er derfor ingen egen hovedlitteratur utover to bokkapitler om hvordan man søker etter rettskilder i praksis (Pål A. Bertnes og Halvor Kongshavn, *Praktisk rettskildelære, juridisk informasjonssøking*, 2012). Studentene får imidlertid utdelt kapitlet «Rettsens kilder og anvendelse» fra Harald Irgens-Jensen (red.), *Knophs Oversikt over Norges rett*, 15. utg. 2019.

I avtalerett er det to alternativer til hovedlitteratur: Geir Woxholth, *Avtalerett*, 10. utg. 2017 og Johan Giertsen, *Avtaler*, 3. utg. 2014.

Også i kjøpsrett er det to alternativer til den sentrale delen av hovedlitteraturen: Viggo Hagstrøm ved Herman Bruserud, *Kjøpsrett*, 2. utg. 2015 og Erling Selvig og Kåre Lilleholt, *Kjøpsrett til studiebruk*, 6. utg. 2019. For begge alternativer inngår i tillegg en artikkel:

Giuditta Cordero-Moss, «Innføring i lovvalg for kjøpskontrakter», *Jussens Venner*, 2010 s. 85–97.

I erstatningsrett kan studentene velge mellom tre alternativer til hovedlitteratur: Viggo Hagstrøm og Are Stenvik, *Erstatningsrett*, 2. utg. 2019, Morten Kjelland, *Erstatningsrett - en lærebok*, 2. utg. 2019 og Trine-Lise Wilhelmsen og Birgitte Hagland, *Om erstatningsrett – Med utgangspunkt i tekster av Peter Lødrup*, 2017.

Læreboksituasjonen er etter min vurdering svært god. Det er foreliggende gode og oppdaterte fremstillinger innen alle fag, og studentene kan velge mellom flere alternativer.

Det er ingenting i evalueringen som indikerer noe annet. Det er ikke kommet kritiske kommentarer til noen av lærebøkene, og den angitte litteraturen benyttes i stor grad: En høy andel (86,3 %) har lest hovedlitteraturen, mange har lest innføringslitteratur (42,5 %) og en del har lest tilleggslitteratur (16,4 %) eller litteratur man har funnet frem til selv (27,4 %). Nesten alle (97,3 %) har lest rettspraksis.

At nesten alle leser rettspraksis er spesielt gledelig; det tyder på at forståelse for betydningen av å arbeide selvstendig med rettskildene kommer på plass tidlig, noe som er et viktig læringsmål i emnet, se nedenfor.

3. Læringskrav

I emnebeskrivelsen er kunnskapskravene angitt på overordnet nivå. Studentene skal få kunnskap om og forståelse av:

- Nasjonal rett på fagområdene avtale- og kjøpsrett og erstatningsrett
- Betydningen av de internasjonale aspektene ved kjøps- og avtaleretten og erstatningsretten
- Grunnleggende forståelse av juridisk metode

Ferdighetskravene er angitt ved at studentene skal kunne:

- Identifisere rettslige problemstillinger i et saksforhold
- Finne frem til, analysere og sammenstille rettskilder med sikte på å fastlegge gjeldende rett
- Drøfte og løse konkrete rettsspørsmål innenfor rettsområdene kjøps- og avtalerett og erstatningsrett
- Utarbeide skriftlige analyser av reglene innen rettsområdene kjøps- og avtalerett og erstatningsrett
- Argumentere skriftlig og muntlig for et rettslig standpunkt

Både kunnskaps- og ferdighetskrav er nærmere presisert for hvert av fagene rettskilder til fots, avtalerett, kjøpsrett og erstatningsrett.

Etter min vurdering gir dette en god beskrivelse av hva studentene skal kunne etter avlagt eksamen i emnet. Evalueringen støtter inntrykket. En høy andel (76,1 %) var enig i at eksamensformen er egnet til å teste forståelse, kunnskaper og ferdigheter i emnet. Jeg ser derfor ikke behov for å foreslå endringer i læringskravene.

4. Undervisning

På grunn av smittesituasjonen har alle forelesninger vært digitale høsten 2020, normalt i form av opptak. Kursundervisning ble i utgangspunktet gjennomført som fysiske kurs, men måtte legges om til digitale kurs utover i semesteret. Digitale kurs går live i Zoom. Undervisningen gis i bolker for de enkelte fagene, først rettskilder til fots, så avtale- og kjøpsrett og deretter erstatningsrett.

Undervisningen i rettskilder til fots foregår over én uke og består av en introduksjonsforelesning, daglige kurs (1+2+2+2+2 timer) samt en avslutningsforelesning.

Det gis separate forelesninger i avtalerett (4 x 2 timer) og kjøpsrett (5 x 2 timer). Kursundervisningen er felles for avtale- og kjøpsrett (16 x 2 timer). Til sammen går undervisningen over en periode på nærmere to måneder.

I erstatningsrett gis det forelesninger (7 x 2 timer) og kurs (6 x 2 timer) over en periode på ca. 5 uker.

I tillegg er det holdt forelesninger med gjennomgang av fakultetsoppgaver i avtalerett, kjøpsrett og erstatningsrett, samt skriveverksteder i tilknytning til de obligatoriske skriveøvelsene i avtale- og kjøpsrett og erstatningsrett.

Det generelle inntrykket er at undervisningen fungerer bra, ligger på et passende nivå og legger til rette for dialog og samarbeid. Bare helt få (1,4 %) mente at undervisningen var for enkel, noen (8,5 %) mente den er for vanskelig, mens de aller fleste (90,1 %) fant den verken for enkel eller for vanskelig. Majoriteten (62 %) mente at kursundervisningen legger til rette for diskusjon med medstudenter, og omtrent halvparten (49,3 %) mente den la til rette for samarbeid studentene i mellom. Bare en liten andel var uenige i dette (hhv. 7 % og 11,3 %). En høy andel (74,6 %) mente det er lett å stille faglige spørsmål til faglærer.

I undersøkelsen ble studentene bedt om å vurdere nytten av ulike undervisningsformer med tanke på å oppnå læringskravene. Når det gjelder forelesninger, opplevde en større andel forelesningsopptak som nyttig (66,7 %) sammenlignet med digital forelesning i sanntid (48,6 %). Når det gjelder kurs, ble fysiske kurs vurdert som nyttig i større grad (87,3 %) enn digitale kurs i Zoom (59,7 %). Flere (50,7 %) opplevde muntlig dialog med faglærer som nyttig sammenlignet med skriftlig dialog (25,4 %).

På JUS1111 deles studentene inn i kollokvier som får bistand fra en kollokvieveileder. Også her mente en større andel (87,3 %) at fysisk kollokviearbeid er nyttig sammenlignet med digitalt kollokviearbeid (67,6 %).

Samlet sett viser dette at i gruppe- og dialogbasert undervisning foretrekkes fysisk undervisning klart fremfor digital. Det er ikke opplagt hvorfor forelesningsopptak verdsettes høyere enn forelesning i sanntid, men det kan ha sammenheng med den økte fleksibiliteten opptaket gir.

Studentene ble videre bedt om å vurdere hvorvidt de, gjennom undervisningen i de materielle fagene, tilegnet seg grunnleggende ferdigheter. En høy andel sa seg enig i at de lærte juridisk metode gjennom undervisningen i avtale- og kjøpsrett (83,1 %), og andelen var også nokså høy i erstatningsrett (62 %). Svært mange var enige i at de lærte å finne digitale rettskilder (90,1 %) og å bruke digitale verktøy (83,1 %).

Det var imidlertid nokså få (31 %) som var enige at de lærte å argumentere *mundlig* for et rettslig standpunkt på en tydelig og presis måte, mens klart flere (62 %) mente de lærte *skriftlig* rettslig argumentasjon. Bare helt få (4,2 %) var uenige i at de lærte skriftlig rettslig argumentasjon, mens langt flere (36,6 %) var uenige når det gjaldt muntlig argumentasjon. Fokuset på grunnleggende oppgaveteknikk og skrivetrening synes dermed å fungere rimelig bra. Samtidig viser dette et behov for tettere veiledning i utviklingen av ferdigheter til muntlig rettslig argumentasjon.

Avtale- og kjøpsrettskurset innebærer en egen bolk med undervisning i grunnleggende oppgaveteknikk og en mulighet til å levere en mini-skriveøvelse som kommenteres og gjennomgås av kurslærer. Dette fremstår som et viktig og verdsatt element i undervisningen på JUS1111. De aller fleste studentene (91,7 %) hadde levert en slik øvelse. Nærmest alle (98,5 %) vurderte det som nyttig å skrive oppgaven, og en svært høy andel (89,4 %) mente at faglærers tilbakemelding på teksten var nyttig.

Også fakultetsoppgavene virker å være et viktig og høyt verdsatt tilbud. De aller fleste (94,4 %) har levert slike oppgaver. Alle – 100 % (!) – opplevde selve skrivingen som nyttig, og svært mange mente at tilbakemelding fra retter (97 %), sensorveiledning (85,1 %) og gjennomgang av oppgaven (67,2 %) var nyttig. Inntrykket stemmer med vurderingen av den obligatoriske skriveøvelsen, se under.

Min vurdering er etter dette at det samlede undervisningstilbudet fungerer svært godt. Jeg ser i utgangspunktet ikke grunn til å foreslå endringer i opplegget. Evalueringen tyder imidlertid på at ett av læringsmålene – det å argumenterer muntlig for et rettslig standpunkt – kunne vært bedre ivaretatt i undervisningen. Det behøver ikke innebære endringer i kursoppleggene; det handler kanskje først og fremst om hvordan kurslederne gjennomfører oppgaveløsning og styrer diskusjonen blant studentene. For eksempel kan prosedyreøvelser, som allerede benyttes av flere, gjøres til en fast del av oppleggene. Jeg vil derfor ikke foreslå konkrete tiltak, men gjør de ansvarlige faglærerne oppmerksomme på behovet, og ber dem diskutere i faglærergruppene hvordan man kan tilrettelegge noe mer for dette i kursundervisningen.

5. Obligatoriske aktiviteter

Som nevnt innledningsvis er det fra våren 2020 innført arbeidskrav i form av to obligatoriske skriveøvelser. Begge øvelsene må være godkjente for å kunne gå opp til eksamen. Øvelsene kommenteres og rettes til godkjent/ikke godkjent av studentrettere (ansvarlig faglærer kvalitetssikrer de som settes til ikke godkjent). Studenter som får ikke godkjent har mulighet til å levere samme øvelse på nytt innen en frist på ca. én uke. Det tilbys skriveverksted ledet av studentassistenter for hver av øvelsene.

Høsten 2020 har 190 studenter gjennomført hver av øvelsene, og alle er registret som godkjent («bestått»).

En høy andel av studentene (88,7 %) benyttet tilbudet om skriveverksted. Verdsettelsen av tilbudet varierer; majoriteten (54 %) fant veiledningen nyttig, mens de øvrige fordelte seg mellom å vurdere dette som «verken eller» (25,4 %) og som unyttig (20,6 %). Flere av kommentarene peker på at studentassistenter ga begrenset og ulik type veiledning, og at dette burde samkjøres bedre. Verdsettelsen av selve skrivetreningen og tilbakemeldingen var klart høyere. Nærmest alle (98,6 %) mente selve skrivingen av oppgaven var nyttig, og svært mange (93 %) verdsatte tilbakemeldingen fra retter.

På bakgrunn av dette virker de obligatoriske skriveøvelser å fungere godt. De fungerer som formative vurderinger som bidrar til læring av den grunnleggende ferdigheten å skrive juridiske drøftelser. Tilbakemeldingene knyttet til skriveverksted viser imidlertid et potensiale til å utvikle og samkjøre disse noe bedre. Etter min vurdering er det viktig å gi dette opplegget noe tid til finne sin form. På denne bakgrunn vil jeg ikke foreslå konkrete endringer, men gjør de ansvarlige faglærerne oppmerksomme på dette, slik at de kan ta det med seg i oppfølgingen av studentassistene.

6. Eksamen

Som nevnt innledningsvis ble eksamen høsten 2020 endret fra skoleeksamen til hjemmeeksamen på grunn av smittesituasjonen. Eksamenslengde (4 timer) og vurderingsform (B/IB) ble ikke berørt. Blant de eksamensmøtte var andelen ikke bestått lav (5 %). Dette kan ha en viss sammenheng med en generell føring som ble gitt fra studiedekanen angående sensur høsten 2020: «Pandemien har gjort den generelle studiesituasjonen svært krevende dette semestret. Karaktersettingen skal ta hensyn til dette. Enhver tvil om karakteren skal falle ut til kandidatens fordel.»

I undersøkelsen ble studentene bedt om å vurdere ulike påstander knyttet til 4 timers hjemmeeksamen. En høy andel (76,1 %) var enig i at eksamensformen er egnet til å teste forståelse, kunnskaper og ferdigheter i emnet, og en nokså høy andel (66,2 %) mente at undervisning og læremidler forberedte en til å gjennomføre denne eksamensformen. Ettersom det er omdiskutert om hjemmeeksamen er rettferdig og robust med tanke på muligheter for fusk, er det særlig verd å merke seg at en klar majoritet (63,4%) sa seg enig i at eksamensformen er rettferdig og tester studentene på like vilkår. Bare en liten andel (14,1 %) var uenige i dette, en god del (22,5 %) svarte «verken eller».

En sammenligning med svarene på JUS1211, der eksamen ble vurdert med karakter, gir grunn til å tro at den lave bekymring for urettferdighet har sammenheng med vurderingsformen B/IB.

Etter innføringen av obligatoriske skriveøvelser har lengden på semesteret og eksamenstidspunkt skapt større utfordringer enn tidligere. Det er krevende å rekke å gjennomføre to runder med skriveøvelser, retting, reinnlevering mv., i tide til oppmeldingsfristen for eksamen, særlig i løpet av et kort høstsemester. Fakultetet kan ikke fritt sette tidspunktet for skoleeksamen idet dette påvirkes av kabalen i Silurveien. Hjemmeeksamen gir langt større fleksibilitet og mulighet til å utnytte mer av semestrene. For studenter tidlig i studiet er det særlig viktig med tid til å modnes i fagene før eksamen.

Jeg har derfor tatt opp med lærergruppen om eksamen på JUS1111 bør endres til hjemmeeksamen som en permanent ordning. Forslaget fikk bred støtte i felles faglærermøte 25. januar 2021. Som det fremgår ovenfor viser evalueringene gode erfaringer og begrensede motforestillinger også blant studentene.

Jeg vil derfor foreslå omlegging til hjemmeeksamen som permanent ordning, ut fra pedagogiske og praktiske hensyn.

7. Læringsmiljø

Én del av bakgrunnen for innføringen av skriveøvelser og B/IB til eksamen på JUS1111 var å bidra til å dempe karakterpresset og derved legge til rette for et læringsmiljø med delings- og

samarbeidskultur. I undersøkelsen ble studentene derfor bedt om å vurdere ulike påstander som indikerer det ønskede læringsmiljø.

Svarene viser at det er et klart forbedringspotensial. Litt under halvparten sa seg enige i at det er en kultur for å dele blant medstudentene (43,7 %) og at det er lett å stille medstudenter faglige spørsmål (47,9 %). Til sammenligning mente en klart høyere andel (74,6 %) at det er lett å stille faglærere faglige spørsmål. Bare en mindre andel kunne slutte seg til at det er lite press om å oppnå gode karakterer i emnet (35,2 %) og lite konkurranse blant medstudenter (33,8 %). Nesten like mange (hhv. 32,4 % og 28,2 %) var uenige i dette.

Svarene viser imidlertid en klar forskjell sammenlignet med JUS1211, der eksamen vurderes med karakter. På alle punkter er det klart færre av studentene på JUS1211 som sluttet seg til påstandene om det ønskede læringsmiljøet. Dette tyder på at omleggingen på JUS1111 har en ønsket effekt, men at effekten taper seg allerede neste semester.

Etter mitt syn styrker dette inntrykket av at omleggingen av JUS1111 har vært vellykket. Evalueringen underbygger også inntrykket av at satsing rundt kollokviégrupper (inndeling i grupper, tildeling av veileder) er viktig for et godt læringsmiljø.

8. Oppsummering og forslag til forbedringer

Evalueringen bygger på en spørreundersøkelse blant studentene med utgangspunkt i situasjonen høsten 2020. Den berører derfor både det alminnelige opplegget for JUS1111 etter omleggingen våren 2020 (obligatoriske skriveøvelser og 4 timers eksamen B/IB) og tilpasninger begrunnet i smittesituasjonen.

Min vurdering etter evalueringen er at *læreboksituasjonen* er svært god, og at *læringskravene* gir en god beskrivelse av hva studentene skal kunne. Jeg foreslår derfor ingen endringer her.

Evalueringen støtter videre at det samlede *undervisningstilbudet* fungerer svært godt. Den kan imidlertid se ut til at ett av læringsmålene – det å argumenterer muntlig for et rettslig standpunkt – kunne vært bedre ivaretatt i undervisningen. Dette gjelder også for JUS1211. Jeg foreslår ikke konkrete endringer, men vil gjøre de ansvarlige faglærerne oppmerksomme på behovet, og be dem diskutere i faglærergruppene hvordan man kan tilrettelegge mer for det i kursundervisningen enn hva man allerede gjør.

Det nye *obligatoriske elementet* – skriveøvelsene – synes å fungere som tilsiktet, som formative vurderinger som bidrar til læring av drøftelsesferdigheten. Det ser ut til å være et potensiale til å utvikle og samkjøre skriveverkstedene noe bedre. Jeg foreslår ikke konkrete endringer, men tar dette med til videre oppfølging.

Evalueringen tyder på at *eksamen* fungerer bra etter omleggingen til 4 timer med B/IB. Det var relativt liten bekymring for urettferdighet og fusk ved høstens hjemmeeksamen, samtidig som skoleeksamen innebærer et strammere tidsskjema, bla. med mindre tid til faglig modning. I samråd med faglærerne foreslår jeg derfor en omlegging til hjemmeeksamen på JUS1111 som permanent ordning, ut fra pedagogiske og praktiske hensyn.

Når det gjelder *læringsmiljøet*, gir evalueringen klare indikasjoner på at omleggingen har hatt en gunstig effekt, selv om det fremdeles er forbedringspotensial.

Oslo, 8. mars 2021

Marianne Jenum Hotvedt

Studieårsansvarlig 1. studieår